

118 stupně, ale ne rozdíl druhu. Bílá Hora může být výraznější nebo méně výrazná, silnější nebo slabší než Husité; ale nemůže být nicotou, jež stojí pod vši českou historickou produkcí dramatickou od Hála až do Kolmana, když Husité byli Kodíčkoví dílem, jímž Dvořák „nabývá dnes prvního místa v českém dramatickém úsilí“. Jistě jest možno, že se kritikovi po pěti letech zcela upřímně jeví pochybným nebo vratkým nějaké dílo, jež mu bylo silným a velikým před pěti lety. Ale to jest možno jen tenkrát, když jde o mladého člověka v plném růstu a kvasu a když do doby oněch pěti let spadá radikální proměna nebo přelom jeho názoru filosofického nebo uměleckého a poetického, když na příklad z deterministy a materialisty se stal spiritualistou, z naturalisty symbolistou, z impresionisty expresionistou, z individualisty kolektivistou nebo vice versa. Ale toho není v případě Kodíčkově; jeho estetický jako jeho ostatní myšlenkový svět zůstává v té době nezměněný; a pokud se vyvíjí, vyvíjí se stejným pozvolným stejnosměrným postupem a tempem. Odsuzuje-li dnes *ex post* Husity, není to důsledek jeho nové ideologie; je to důsledek jeho literární politiky.

Tím nepravím, že Dvořák nemá být předmětem kritiky. Naopak: budiž kritisován *co nejpřísněji*, neboť nejpřísnější kritika byla vždy vyhrazena básníkům, kteří usilují o cíle zvláště významné a vysoké, a tím jest bezesporně Dvořák i v Bílé Hoře. Ale co jsem četl, byla ne kritika, nýbrž hodně zaslepená nekritičnost, v níž hrála dokonce úlohu i politická mstivost, jak to dosti naivně proplepl p. Jelínek v Lumíru, kde mluví o „bizarní křivce politických názorů dr. Arnošta Dvořáka, který z nejintimnějšího okolí dr. Kramáře ocitl se po levici dr. Šmerala, aby dnes okázalým věnováním projevil své sympatie dr. E. Benešovi“... a o „přemíře jeho orientačního smyslu“. Zahanbuji podívaná pro každého, kdo věřil ještě v Čechách v svéprávnost poesie a umění.

Reforma středních škol

Jest mně velmi těžko odpověděti na Váš dotazník, poněvadž jsem nikdy na střední škole neučil, ano neučil jsem — vyjma ve věku zcela mladém a jen krátce — ani soukromě žáka studujícího na střední škole. Pedagogikou jsem se sice trochu obíral, ale jen teoreticky, a sice jako disciplínou psychologickou. Mohu proto mluvit všeobecněji, než bude milé Vám i mně.

Jest mně jasné, že za dnešního stavu naší kultury *nemůžeme se obejít bez studia jazyků klasických*, latiny a řečtiny. Na těch učí se žák nejen myslet, ale i se vyjadřovat. Jest uváděn do světa formy, síly a jasny;

119 může později ty formy uvolňovat, po případě i rozbíjet, ale nejprve musí je znát...! Ale ovšem: klasickým jazykům musí se učit jinak, než se učilo za mé mladosti a než se snad učí posud. Maturovali jsme, měli jsme dobré známky z klasických jazyků, ale zeptejte se, kdo z nás si dovedl přeložit latinský nebo řecký text, řeckého tragika, Horatia atd.? Musil jsem si na svůj vrub objevit jako dospělý muž přístup k řeckému a latinskému světu a charakteristické je, že médiem francouzského jazyka a francouzské literatury...

Oddělit řečtinu od latiny, škrtnout řečtinu vůbec? Ne, to není možné. Čtete si Horatia: každý třetí čtvrtý verš je odlika nějakého řeckého lyrika. Máte-li mít plnou radost z lyrika latinského, musíte znáti i jeho řecký vzor, rozuměti mu. Nemluví o tom, že vlastní geniálně umělecký i myslitelský národ antiky byli Řekové. Co je antika bez Homéra, Sofokla, Aischyla, Platóna, Aristotela? Ani ne pahýl celého nádherného stromu...

Z moderních jazyků jest dnes nutná buď francouzština, nebo angličtina. Francouzštině učít na latinském základě: získá se nesmírně pro hlubší poznání *obojího* jazyka; ani pro angličtinu není latina bezcenná. A pak ovšem jeden jazyk slovanský, a sice podle náklonnosti žákovy: buď polština, nebo ruština (i polština má krásnou a silnou literaturu!).

Myšlenkový cvik a myšlenkové dospívání mohlo by dáti místo antiky některým žákům hlubší studium *matematiky a věd exaktních*; ale jen těm, kdož jsou nadáni pro tento obor; to bývá ovšem typus velmi řídký (alespoň u nás rozuměli matematice a myslili v ní trochu jen asi 3—4 hoši ze 40!).

Společný základ střední školy zdá se mi býti proto myšlenka rozumná; na přechodu z nižších tříd do vyšších diferencuje se již obyčejně dosti určitě dvojí typus nadání žákovského: lingvisticko-výrazový, umělecký (i historie jest uměním!) — a matematicko-exaktný, vědný. Do které třídy ten přechod položit, to jest ovšem věci experimentální pedagogiky, respektive psychologie.

Lyrika

Úvodek — Josefa Hory Itálie — Konstantina Biebla Zlom a Zloděj z Bagdadu — Rudolfa Medka Láska a smrt

Chci psát pravidelně v tomto listě kritické přehledy nové tvorby lyrické. Ale jen o knihách ať tak, ať jinak významných, to jest o takových, o nichž se dá něco říci; o ostatních budu mlčet. Budu psáti co nejstručněji. Proč? Poněvadž chci učít čtenáře číst, číst poesii, a to